SAN PAWL MILQGĦI

Irrid naħseb li ma hawnx Malti li ma jafx fejn hi l-knisja ta' San Pawl Milqgħi, imma billi kollox jista' jkun fid-dinja, aħjar wieħed jaħseb ħażin u jitkellem fuq San Pawl Milqgħi bħalli kieku ma jafu ħadd.

Fuq nitfa ta' għolja, max-xellug ta' min ikun dieħel San Pawl il-Baħar, mat-triq ta' Għajn Riħana, sew-sew fejn tfeġġ it-triq li tiġi min-Naxxar, tidher mill-bogħod, min-naħa ta' Bur-Marrod, nitfa ta' knisja, weħidha fuq il-quċċata tal-Għolja. X'fiha biex wieħed għandu jinġibed lejha dil-ħalja knisja, imwarrba, li tasal ħdejha minn trejqa tiela' dejjem, imwarrba, imwergħa, maqtugħa l-fuq fil-blat qargħi, mikul u mħaffer, qambi; liemi u mżelleġ, fix-xitwa, imgħabbar u mxewwek fis-sajf ? Isimha biss u r-roqgħa blat li fuqha ġiet mibnija jmissu jkun biżżejjed biex jitfa' fuqha għajnejn l-insara kollha bħal ma jintefgħu minn kullimkien fuq il-katidral ta' San Pietru ta' Ruma, għax jekk din tfakkarna fil-kbir Appostlu San Pietru, il-knisja żgħira tagħna hi marbuta mal-kbir Appostlu San Pawl. Liema xiber art tad-dinja tgħidilna li fuqha wieħed jista' jaħlef li rifes u qagħad u tkellem u għamel għeġubijiet San Pawl ? Fuq dax-xiber art il-Kotba Mqaddsa jitkellmu mita jgħidulna kif dal-qaddis sab ruħu hawn wara li ra l-Għarqa. Fl-Atti tal-Appostli, Kap. 28, (7, 8 u 9) insibu : " 7. F'dawk l-inħawi " kien hemm l-oqsma tar-rajjes tal-Gżira, li kien jismu Publiu " li laqagħna u żammna għandu tlitt-ijiem bil-ħlewwa " kollha. 8. U ġara li missier Publiu kien mixħut marid bid-" deni u bis-sabb (*dissenteria*); Pawlu daħal għandu u talab " u medd idejh fuqu u fejqu. 9. Meta sar dan, oħrajn " li kienu morda fil-Gżira ġew u kienu mfejqin."

San Pawl ma mitejn u ħamsa u sebgħin ruħ oħra kien telaq minn Kreta ma' bastiment li għal erbatax-il-jum ġie mkasbar mill-baħar bejn sema u ilma sa ma wasal fuq il-Gżejjer ta' Selmun fejn tkisser fuq il-blat. In-nies minn Selmun, mill-Mistra, minn Għajn Stas, mill-Wardija, inġabret f'xatt il-baħar u għamlet li setgħet biex lil dawk l-imsejkna li ħelsu mill-għarqa jfarrġuhom, isaħħnuhom u jsibulhom fejn jistkennu u jistrieħu. Fuq il-għolja ta' biswit il-wilġa ta' Bur-Marrod il-ħakem tal-Gżira kellu daru f'nofs l-oqsma tiegħu. Malli sama' x'kien ġara bagħat lill-qaddejja tiegħu biex ifittxu jġibu f'daru n-nies tal-ġieh minn fost

dawk kollha li qabdu l-art biex idur bihom qabel ma jitilqu lejn il-Belt. Fosthom ġie San Pawl li għajjien mit-taqbida mal-baħar, sab ruħu mqandel, u milqugħ tajjeb mal-kbarat sħabu kif kien jixirqilhom bħala Rumani li kienu. Biex jiżżiħajr lil Publiu, San Pawl talab li jara lil missieru li sama' li kien marid bid-deni. Malli daħal ħdejh, midd idejh fuqu, rafa' għajnejh lejn is-sema u talab għalih 'l Alla. Ix-xiħ fieq minnufih. Għandna naħsbu li Pupul xtaq jatih għajnejh lil Pawlu tal-imħiba li ra minnu; ma tahx għajnejh iżda tah ħaġa aktar għażiża, tah ruħu, li minn dak il-ħin intrabtet mad-din il-ġdid li beda jxandar Pawlu, u bil-għajnuna t'Alla, sar il-quddiem, Isqof u Qaddis.

Sa hawn dawn il-ġrajja nieħduhom mill-Kotba Mqaddsa, imma aħna nistagħu nifhmu aktar minn ħaddieħor li dak li ġara, ġara kif intqal għax għad nistgħu mmissu b'idejna u naraw b'għajnejna dak li fadal fl-art tagħna minn dawk iż-żmenijiet.

Li Publiu kellu dar fuq il-għolja li tħares lejn Bur-Marrod m'hiex qlajja' għax għad li l-Villa ta' Publiu waqgħet, is-sisien għadhom hemm u għad jista' jarahom kullħadd. Dnub u għajb għalina li kullħadd għadu jista' jara l-fdal tal-villa ta' Publiu u ħadd mhu sidu li jaqlagħhom u jeqridhom. Kellna xorti li ruħ tajba li tabilħaqq kienet tħobb lil Malta ħasbet li tinbena knisja fejn darba kienet il-Villa ta' Publju.

Dil-knisja ġiet imsemmija min-nies "San Pawl Milqgħi". Ma' dwar dil-knisja għadhom jinsabu fdal tal-Villa, sisien, qigħat, frak tal-musajk, frak tax-xaqquf, frak tar-rħam, darba nsabet biċċa minn magħsra taż-żejt li l-lum tinsab fil-Mużew tal-Belt. Jekk wieħed ma jeħux ħsiebu dan il-fdal kollu jintemm u jisfa fir-riħ. Dik il-quċċata għad tkun miżmuma bħal biċċa art għażiża u mqaddsa mita n-nies iddaħħal f'rasha li l-fdal tal-Villa ta' Publiu jixhed bid-dieher fuq il-kliem miktub fl-Atti tal-Appostli, u li San Pawl qagħad hemm tlitt-ijiem u għammed hemm l-ewwel Maltin u għamel l-ewwel għeġubijiet, u għad kull sena jsir pellegrinaġġ biex in-nies tixteħed tbus il-fdal ta' dik id-dar ixxurtiata.

Li missier Publiu kien marid bid-deni u bid-dissenterija nifhmuh malajr mita nintebħu li l-bur ta' madwar il-għolja, Bur-Marrod, ġie msejjaħ hekk għax kien iġib il-mard. Bur li jmarrad, għax f'dik il-wesgħa l-ilma tax-xita kien u tista' tgħid għadu, joqgħod u fis-sajf kien iġib id-deni, il-Malarja, ingħidu aħna, u milli nifhmu mill-Ktieb tal-Atti

missier Publiu deni bħal dan kellu. Il-lum nafu li l-Malarja kienet fiż-żmien kull fejn kien hemm ilma qiegħed f'Malta, u, għalhekk kienet f'lokha s-Salini u Burmarrod. U għalhekk, naħseb jien, Publiu kellu Villa fuq il-għolja u mhux fil-wita, għaliex minn dejjem in-nies kienet taf li għandha torqod il-bogħod mill-ilma qiegħed biex ma timradx bil-malarja.

Mela wieħed għandu biex jaħseb li l-isem ta' Burmarrod iwettaq il-kliem tal-Kitba tal-Appostli.

U hekk niġu f'dan, il-kelma Pwales naħseb li għandha x'taqsam mal-miġja ta' San Pawl ukoll. B'ilsien ix-xamin Pawlu chien jissejjaħ Bulos u naħseb li l-wesgħa tal-wied, fejn tfeġġ għal fuq il-baħar, ġiet min-nies qodma tagħna msejħa "ta' Bulos" u aktar lejna "tal-Pwales". Għax il-kliem jitgħawweġ u jitbiddel biż-żmien.

Nieħdu l-kelma Rasul. Bil-Għarbi u bl-ilsna li jixbhuh, il-kelma Rasul tfisser Appostlu. Il-Misilmin għadhom igħidu "Alla Kbir u Mawmettu Rasul Alla..." Mita l-Malti kien għadu jarda minn fuq ommu, għal Maltin Rasul kien Appostlu ukoll u għalhekk dik il-għajn li kif iddur minn xatt il-baħar u tiġi biex tidħol ir-raħal ta' San Pawl, ġiet mill-Maltin ta' dak iż-żmien imsejjħa Għajn Rasul, għax għalihom San Pawl li għammidhom kien Rasul. Mn'Alla li l-kelma baqgħet u l-għajn baqgħet tissemma biex tfakkar li San Paul xorob minn dik in-nixxiegħa ! Din il-għajn hi xhieda oħra ta' dak li hemm miktub fl-Atti tal-Appostli u l-Maltin għandhom biex jiftaħru li lsienhom jista' jati xhieda bħal din lill-Kotba Mqaddsa !

Ħwejjeġ bħal dawn ma għandhom jitħallew jintilfu qatt. In-nies kollha għandha tara li dan ma jsirx, għax il-għożż tal-ħwejjeġ qodma li jistgħu jkunu ta' ġieħ lil Malta ma jistax ikun xogħol ta' bniedem wieħed imma xogħol ta' għalenija, xogħol ta' kullħadd. Il-Gvern qiegħed jagħmel biżżejjed u jonfoq ħafna flus fis-sena biex jinżamm kif imiss dak kollu li sar fl-imogħddi imma mhux dejjem isib min igħjnu f'dil-ħidma u aktarx isib min ifixiklu. In-nies trid tkun, għax jekk niġu f'hekk li ngħożżu l-ġrajja ta' din l-art imissu jkun dmir ta' kullħadd għax l-istorja ta' Malta għandha tkun f'qalb il-Maltin kollha għax lilhom tagħmel ġieħ jekk tinżamm safja, għanja, mirfuda mill-aħjar u għalihom il-għajb jekk dak li sar qabilna jitħarbat, jintilef u fl-aħħar imur mar-riħ.

T. Z.